

2. KONU TARİH YAZICILIĞI

1. TARİH YAZICILIĞININ GELİŞİM SÜRECİ

2. TÜRKLERDE TARİH YAZICILIĞI

Naima

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

Geçmişten günümüze tarih yazıcılığının geçirdiği aşamalar hakkında ne biliyorsunuz.

Tarih araştırmacılığından ne anlıyorsunuz?

TEMEL KAVRAMLAR

VAKANÜVİS

ŞEHNAMECİ

ANAL

TARİH FELSEFESİ

Yanda verilen kavramlar size neleri çağrıştırmaktadır?

1. TARİH YAZICILIĞININ GELİŞİM SÜRECİ

İnsanlar tarih alanında yapmış oldukları çalışmalarını, tecrübelerini, kendinden sonraki nesillere aktarmak istemilerdir. Yazının kullanılmaya başlanmasından sonra yapılan faaliyetlerin kayıt altına alınmasıyla da tarih yazıcılığı başlamıştır.

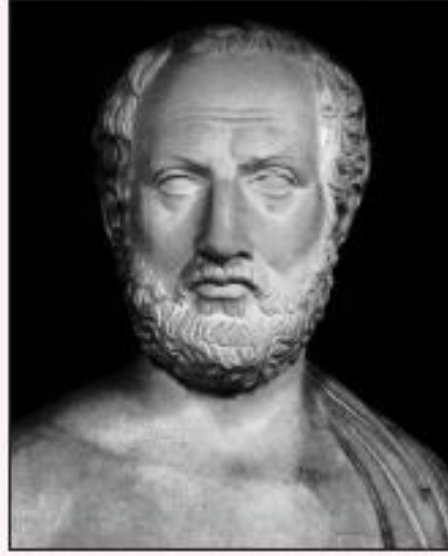

Tarih yazıcılığı, yaşanılan d6nemin 6zelliklerine ve toplumların beklentilerine g6re 7eşitlilik g6stermiştir. Hititlerde anallar (yılılıklar), K6kt6rklerde kitabeler, Osmanlılarda vakayinameler, Ruslarda kronikler tarih yazıcılığına 6rnek g6sterilebilir.

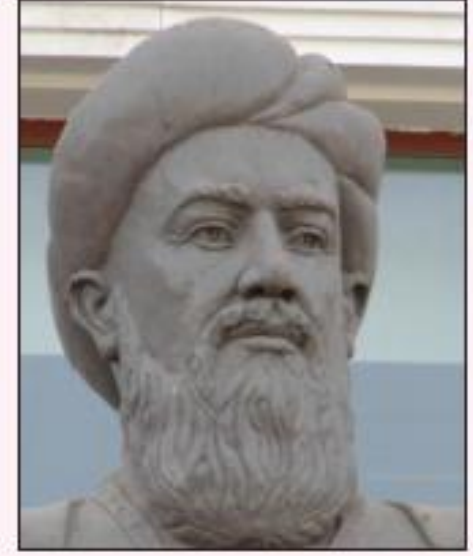

Herodot

Thukydides (Tukidides

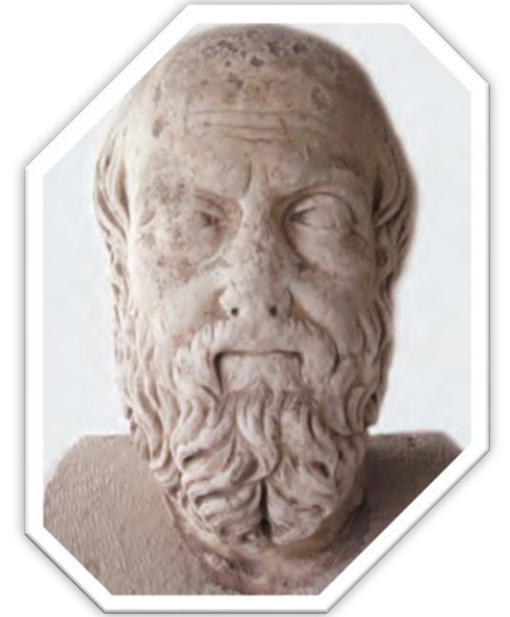

Taberi

Herodot ile başlayan tarih yazıcılığı daha sonra değişik toplumların katkısıyla gelişme gösterdi. İslam devletlerinde ilk tarih yazıcılığını hikayeci bir anlatımla yapıldı. Ancak Taberi, IX. yüzyılda yazmış olduğu eserlerinde İslam tarih yazıcılığını hikayecilikten çıkararak araştırmacı bir tarih özelliğine kavuştu. XV. yüzyılda yetişen tarihçiler ise olayları tarih felsefesi ile anlatmaya başladılar.

a. Hikayeci Tarih Yazıcılığı

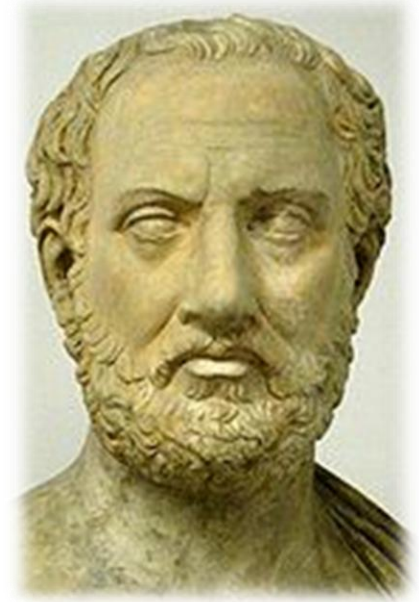
Hikayeci tarih anlayışında anlatılan olaylar yorum yapılmadan verilir. Hikayeci tarihi masallardan ayıran özellik, bu türün yer ve zaman belirtmesidir. En ilkel tarih yazma tarzıdır. Hikayeci tarihin öncüsü Heredot'tur. Heredot yazmış olduğu Historia (Tarih) adlı eserinde Yunan tarihini ve komşu ülkelerin tarihini hikaye şeklinde anlatmıştır.

Herodotos'un büstü

b. Öğretici (Faydacı-Pragmatik) Tarih Yazıcılığı

Öğretici tarih anlayışında, geçmişin olaylarından gelecek için ders çıkarma amacı güdülür. Olaylar ve kişilerden ilgi çekici şekilde söz edilerek toplumun ahlaki bakımdan gelişmesi amaçlanır. Yazar, mensup olduğu millete nasihatlar verir. Öğretici tarih yazıcılığının ilk temsilcisi Thukydides, Peleponnes Savaşları'nın tarihini yazmıştır.

Thukydides büstü

c. Araştırıcı Tarih Yazıcılığı

Araştırıcı tarih anlayışında, araştırma ve geliştirme yöntemleri kullanılır. 19. yüzyıldan itibaren bilimsel tarihçiliğin kullandığı yöntemdir. Araştırmacı tarih olayların nedenlerini, gelişimlerini ve sonuçlarını sorulara cevap verecek Şekilde anlatır. Olaylar arasında sebep-sonuç ilişkisi kurar. XX. yüzyıldan itibaren gelişerek bilimsel özellik kazanan araştırmacı tarih, günümüz tarih anlayışlarının temelini oluşturur.

Herodotos'tan önce tarihi olayların oluşuna ilişkin birtakım listeler, kronolojik cetveller ve yıllıklar düzenlenmiş olduğu halde, tarih biliminin öncüsü olarak Herodotos gösterilmektedir.

Herodotos'un tarih biliminin öncüsü olarak kabul edilmesinde, aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu savunulabilir?

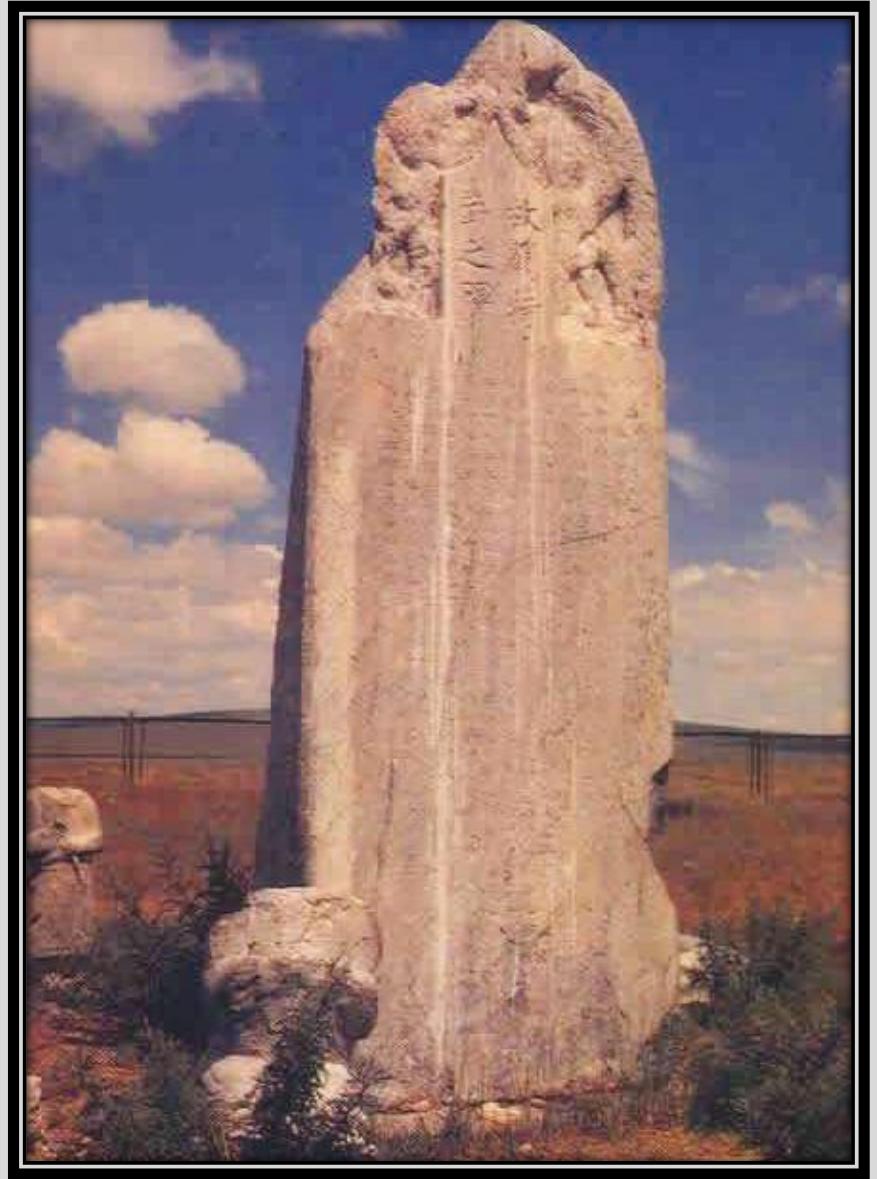
- ✓ A) Araştırarak ve yansız olmaya çalışarak yazması
- B) Pek çok tarihi olayı bizzat yaşamış olması
- C) Tarihi olayların kimler arasında ve ne zaman olduğunu belirtmesi
- D) Tarihi olayları kronolojik sıraya göre vermesi
- E) Olayların geçtiği yerleri gezip görmesi

Ey Türk Milleti!

Ben ki Tanrı'nın izniyle tahta oturmuş Türk Bilge Kağan. Sözümü sonuna kadar dinle... Atalarımız, Çin milleti ile komşu olmuşlar. Altını, gümüşü, ipekliyi sıkıntısızca veren Çinlinin sözü tatlı, ipeklisi yumuşak imiş... Bunlarla uzak kavimleri kendisine yaklaştırır, sonra kötülük edermiş... Bilge kişiyi, yiğit kişiyi sevmez, yürütmezmiş... Türk milleti varlığa, tokluğa, rahata alışıksın. Böyle olduğu için boş tatlı sözlere kanıp kağanının, beyinin sözünü beklemeden her yere gittin, aldandın, aldatıldın. Böyle olunca oralarda hep mahvoldun... İtaatsizliğin yüzünden seni kandırmış. Kağanına ve eline kendin kötülük getirdin, kendin yanıldın...

.....

*Kültigin Anıtı'nın
doğu yüzü, Moğolistan*

Mykerinos (Mikerinos)

Mısır'da Khepren'den (Kefren) sonra Mykerinos saltanat sürmüştü. Halkını bu kadar hoş tutmasına, döneminde bu kadar iyi yönetim kurmasına rağmen felaket Mykerinos'u önce kızı ile vurmuş, evinin bu tek evladını ölüm almış. Yüreğini saran ölüm acısı ile kızını görülmedik bir şekilde gömdürmek hevesine kapılmış, ağaçtan bir inek yaptırmış, üstünü altınla kapatarak kızının ölüsünü bunun içine koydurmuş. Bu inek gömülmemiş. Sais'ten (Sai) geçerken gördüm, kral sarayında, pek şatafatlı bir odanın ortasında duruyordu.

2. TÜRKLERDE TARİH YAZICILIĞI

Türk tarihi, başlangıçta sözlü tarih dediğimiz türler olan destanlar ve efsanelerde yer almıştır.

Türk tarih yazıcılığının en önemli örneklerine II. Köktürk Devleti Hükümdarı Bilge Kağan tarafından diktirilen Orhun Kitabeleri'nde rastlanmıştır. Kitabelerde Türk tarihine dair önemli bilgiler yer almıştır. Tarih yazıcılığı, Türk- İslam devletleri döneminde gelişme göstermiştir.

a) Osmanlılarda Tarih Yazıcılığı

Osmanlı Devleti'nde tarih yazıcılığı devletin başarılarını ortaya koyarak bu başarıların gelecek nesillere aktarılması amacını taşır. Bu doğrultuda devlet politikası haline gelen tarih yazıcılığı ile padişah ve diğer yöneticilerin hayatları, kahramanlıkları, siyasi ve askeri zaferleri anlatılır. Bu işleri yapan tarihçilere “**şehnameci**” denir.

XVIII. yüzyıldan itibaren Osmanlı tarih yazıcılığında Avrupa'nın etkisi görülür. Bu dönemde şehnamecilerin yerini “**vakanüvisler**” aldı. İlk Osmanlı vakanüvisi Mustafa Naima Efendi'dir. Naima, tarihi olayları kronolojik olarak sıralayıp olaylara sosyolojik yorumlar da kattı.

Osmanlı tarihinin değişik dönemlerinde, Hoca Saadettin Efendi, Ahmet Aşık Paşazade, Behiştî, Oruç Bey, Selaniki, Peçevi ve Ahmet Cevdet Paşa gibi tarih yazıcıları yetişti.

Bilgi Notu

OSMANLILARDA TARİH YAZICILIĞI

Osmanlılarda tarih yazıcılığı şehnamecilik şekliyle başlamıştır. Şehnameler, padişahların hayat hikayelerini, seferlerini kahramanlık destanı şeklinde anlatır. Genellikle manzum eserlerdir. Osmanlı tarih yazıcılığında bir diğer aşama vakayinamelerdir (kronik). Vakayinamelerde olaylar, önemlerine göre değil de oluş sırasına göre anlatılır. Osmanlı Devleti'nde vakayiname yazmak merkez örgütüne bağlı devlet tarihçisinin (vakanüvis) göreviydi. Şehnameciliğin yerini alan vakanüvislik 17. yüzyıldan başlayarak 20. yüzyıla kadar sürmüştür. Osmanlı Devleti'nin son vakanüvisi Abdurrahman Şeref Bey'dir.

b) Cumhuriyet Döneminde Tarih Yazıcılığı

Cumhuriyet döneminde tarih yazıcılığının öncüsü Mustafa Kemal Atatürk'tür. Atatürk, tarih yazıcılığına yeni bir anlayış getirdi.

Nitekim Atatürk bu konuda **“Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan, yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat insanlığı şaşkırtacak bir mahiyet alır.”** sözüyle Türk tarihinin kökenlerini eleştirel bir anlayışla ortaya çıkarmaya çalıştı.

Atatürk I.Türk Tarih Kongresi üyeleri onuruna Marmara Köşkü'nde verdiği çaydan sonra üyelerle birlikte (8Temmuz 1932)

- Hikayeci tarihi masallardan ayıran özellik **yer** ve **zamanın** belirtilmesidir.
- En ilkel tarih yazma tarzı **Hikayeci** tarih yazıcılığıdır.
- Herodot yazmış olduğu **Historia** (Tarih) adlı eserinde Yunan tarihini ve komşu ülkelerin tarihini hikaye şeklinde anlatmıştır.
- Yazarın mensup olduğu millete nasihatler verdiği tarih yazım şekli **Öğretici** tarihtir.
- Öğretici tarih yazıcılığının ilk temsilcisi **Thukydides** 'dir.

